

Kroniek

MET HET CDA KUN JE NIETS BEGINNEN door Elmer Klaasen

Dogmatische broedertwist of vrijzinnige verbroedering? De broedertwist werd ontkend, de verbroedering niet uitgesloten. Gedurende drie uur kruisten voormalig D66 minister en staatssecretaris Zeevalking en VVD-Tweedekamerlid Jacobse voor een gehoor van ruim twintig JD-ers en een tiental JOVD-ers de degens. Zij bogen zich over de verhouding tussen vrijzinnig-democratie en liberalisme. Beide oudgedienden van hun partij preekten de redelijkheid en het relatieve van het eigen standpunt, toch was het juist dankzij de redelijkheid een boeiend debat, dat op punten werd gewonnen door Jacobse.

CDA: VIJAND VAN HET LIBERALE DENKEN?

Centraal in het betoog van Jacobse stond dat zolang partijen met het CDA regeren van een goede regeling van immateriële zaken weinig terecht kan komen, terwijl op dit punt sociaal-democraten en liberalen niet zo gek veel van mening verschillen. Zeevalking bepleitte in dit verband een rol voor D66 (vrijzinnig-democraten) als brug tussen deze twee. Aan D66 als brug tussen VVD en PvdA kleeft een groot gevaar voor D66, al te vaak wordt een kleine partij die tussen twee grote partijen staat gemangeld door die andere twee. Van dit gevaar is Zeevalking zich terdege bewust. Dat een dergelijk kabinet er nog niet is wijt hij aan VVD en PvdA die te sterk verdeeld zijn over sociaal-economische vraagstukken.

VVD: LIBERAAL OF CONSERVATIEF?

Jacobse uitte kritiek op D66, dat deze partij zich zo laat tot het liberalisme heeft bekeerd. Pas korte tijd profileert D66 zich uitdrukkelijk met liberale punten. Zeevalking brengt daar tegen in dat de VVD ook niet zo liberaal is. Jacobse mag dan wel liberaal zijn, maar de VVD is eigenlijk een

behoudende partij.

Op de vraag wat de kiezers van de VVD zullen doen als deze partij een echt liberale koers gaat varen antwoordde Jacobse dat er geen progressieve en conservatieve mensen zijn. Iemand heeft over het algemeen, afhankelijk van het onderwerp, zowel conservatieve als progressieve standpunten. Jacobse verdedigt het zogenaamde conservatisme van de VVD door de rol van de VVD als bijwagen van het CDA uit te leggen. De VVD is de kleinste regeringspartij, en als gekozen moet worden tussen een goede regeling van de Euthanasie en regeren dan kiest de VVD voor regeren. Daarmee worden de liberale beginselen niet verloochend, want de bestaande praktijk wordt niet aangetast door het compromis tussen CDA en VVD.

D66: JOJO OF PARTIJ?

Het debat ging uiteraard niet alleen over de VVD. Jacobse stelde dat ook met D66 in de regering er weinig terecht kwam van een goede regeling van immateriële zaken. Zeevalking pareerde dit door aan te geven dat in de zaak van de abortuskliniek Bloemhove (de enige kwestie van immateriële aard die toen speelde) de christen-democraten van PvdA, D66 en PPR hun zin niet hadden gekregen. Het betrof hier een poging van Van Agt, van 1973 tot 1977 minister van Justitie in het kabinet Den Uyl, om deze abortus kliniek te sluiten. Toendertijd was abortus nog strafbaar, dus formeel stond Van Agt volledig in zijn recht.

Uiteraard kwam ook de wisselende kiezersgunst van D66 aan de orde. Zal het zoeken door D66 naar haar vrijzinnig-democratische wortels D66 een stabiele kiezersaanhang geven? Volgens Zeevalking is bij het bereiken van die vaste kiezersaanhang een belangrijke rol weggelegd voor de JD. D66 mist immers de steun van vaste groepen in de samenleving die D66 als *hun* partij trouw blijven. De opmerking van Jacobse dat D66 voorlopig niet kan overleven zonder charismatische (een de kiezers aansprekende) leider was een open deur, maar helaas wel waar.

HET LIBERALISME IS NIET DOOD!

Beide sprekers waren het er over eens dat de huidige maatschappij zich in liberale zin ontwikkeld: mensen krijgen meer eigen verantwoordelijkheid, ze zijn meer en meer op zichzelf aangewezen. Jacobse vergat niet dat die ontwikkeling ook nadelen meebrengt. Die nadelen moeten worden voorkomen, waaronder een toenemend egoïsme, moeten zo veel mogelijk worden voorkomen. Daarin heeft een liberale partij een taak. Zeevalking voegde daar aan toe dat naast de vrijheid ook gelijkheid en gelijkwaardigheid van groot belang zijn het sloot dit af door op te merken: "het socialisme is de onbetaalde rekening van de verwaarlozing van de gelijkheid door de negentiende-eeuwse liberalen".

Dat Nederland twee liberale partijen kent, bewijst volgens Zeevalking vooral dat het liberalisme springlevend is. Zolang beide partijen elkaar maar niet te veel verketteren is er niets aan de hand. Voor degenen die een antwoord hadden verwacht op de vraag wat nu de echte liberale partij is, D66 of de VVD, was dit debat teleurstellend. Zowel JD-ers als ook JOVD-ers werden bevestigd in hun mening. De eersten dat de VVD toch vooral economisch-liberaal is, de tweeden dat er toch maar weinig verschil is en twee partijen eigenlijk overbodig zijn.

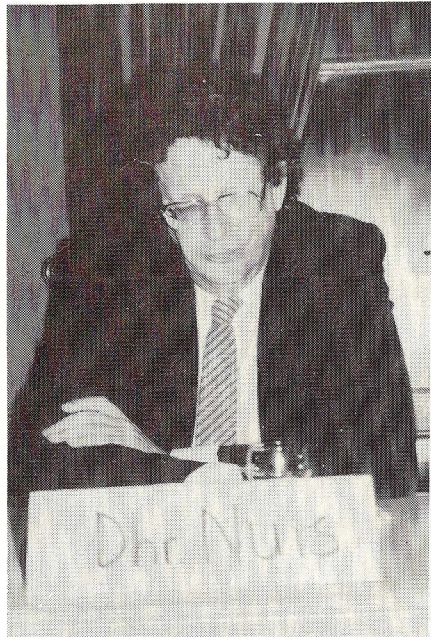
SCHILDERIJEN OF LANTARENPALEN door Elmer Klaasen

In de kunstnota van D66 wordt voorgesteld het kunstbeleid voor een groot deel over te laten aan gemeente en provincie. Een voorwaardenscheppende Rijksoverheid en een uitvoerende lokale overheid. Deze nota was één van de zaken die op het kunstforum in Leiden, georganiseerd door JD en CDJA, aan de orde kwam. Naar aanleiding van de voorgestelde decentralisatie merkte forumlid Peter Schreiber (zake-lijk leider van het Nederlands

danstheater) op dat gemeenten wel eens voor lantarenpalen in plaats van voor kunst zouden kunnen kiezen. In het algemeen waren de forumleden het echter eens met de door D66 voorgestelde decentralisatie. Een minder centralistisch kunstbeleid, waarbij de gemeente het grootste deel van het geld mag verdelen komt het kunstbeleid ten goede.

DE GROTE AFWEZIGE: BRINKMAN

Grote afwezige bij deze discussie was minister Brinkman. Wel uitgenodigd, moest hij op het laatste moment afzeggen wegens spoedberaad met Lubbers. Er was echter voor een vervanger gezorgd: Professor Diepenhorst (literator en prominent CDA-er). Zoals hij zelf zei: "men weet dat ik met emeritaat ben en denkt dat ik niets te doen heb". Over de afwezigheid van minister Brinkman was nog meer te doen. Aad Nuis (tweede kamerlid D66) vreesde dat hij, als degen die 'het dichtst bij het vuur zit' feitelijk de plaats van Brinkman zou innemen. Onder dezelfde omstandigheden had Den Uyl eens gezegd: "ik werd gevraagd de heer

Brinkman te vervangen, ik wil dat wel, maar dan niet voor één avond". Aad Nuis kon zich wel in die gedachte verplaatsen, maar dan wel voor vier jaar, en niet alleen 's avonds!

KAF EN KOREN SCHEIDEN

Een belangrijke vraag die aan de orde kwam was de rol van de overheid ten aanzien van de kunst. professor Diepenhorst tekende in deze aan "het gaat hier om gemeenschapsgeld, dus daar wordt met grote vrijmoedigheid over gesproken". De taak van de overheid is aldus hem het scheiden van het kaf van het koren. Hij verwees daarbij naar de tijd dat schrijvers geen 'broodkunstenaars' wensten te zijn. In reactie hierop omschreef Aad Nuis de tijd van voor de oorlog, toen "als je serieus literatuur beoefende, kon je er zeker van zijn dat je geen boek verkocht". Een bestseller "kon nooit iets wezen". literatuur echter heeft nu weinig overheidssteun nodig. Bij de beeldende kunstenaars is dat anders.

OVERHEID MOET KUNST BESCHERMEN

Over de rol van de overheid zei Aad Nuis dat deze juist die vorm van kunst moet stimuleren die niet door brede lagen van de bevolking worden bewonderd. De overheid moet de kunstmakende en kunstminnende minderheid van de bevolking beschermen, kunst is immers per definitie elitair. Henk Overduin (directeur Haags gemeentemuseum) ziet echter een ruimere taak weggelegd voor de overheid. Bewindslieden zouden meer doordrongen moeten zijn van de omvang van kunst. Ook vormgevingsaspecten van (overheids)gebouwen, bruggen en drukwerk niet uit het oog moeten verliezen. Kortom, meer aandacht voor de functionele kunst. Aandacht die (volgens Aad Nuis) al in het onderwijs moet beginnen.

KUNST VAN DE KUNSTENAAR

Over één vraag echter was het forum het volledig eens. Uit de zaal kwam de vraag of een kunstenaar geen rekening zou moeten houden met het publiek, en kunst zou moeten maken die voor het publiek te begrijpen is. Het antwoord was kort: nee. "Dat soort kunst is er al genoeg".